

УДК 316.613.434

Балухтіна О.М.¹, Довженко Д.В.²

¹канд. іст. наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»,

²студ. СН-517 НУ «Запорізька політехніка»

СОЦІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Соціологи розглядають агресію як соціальний феномен. Агресія – це будь-яка форма поведінки, спрямована на образу або викликає шкоду іншій людині, не бажаючи такого ставлення. У сучасному світі з кожним днем зростає рівень агресивності і жорстокості в поведінці підлітків, що, природньо, викликає занепокоєння і тривогу батьків, педагогів та суспільства в цілому. Агресивні тенденції в даному віці обумовлені впливом сім'ї, школи, однолітків, субкультур та діяльністю ЗМІ. Саме ЗМІ на тлі хворобливої підліткової кризи залишають важкий слід на психологічному здоров'ї, що тягне за собою агресивну поведінку.

Вчені виділяють декілька причин агресії. Перша – травматичні події – смерть (хвороба) близької людини, розлучення батьків, знущання старших братів, сестер, однолітків викликають у підлітків стрес. Друга причина пов'язана з насильством над самим підлітком. Фізичне, психологічне, сексуальне та економічне насильство призводить до того, що підліток відчуває злість та сором. Почуття сорому не дає йому змоги розповісти кому-небудь про насильство, тому воно переростає в агресію.

Третя причина полягає у психічних розладах: біполярному розладі, панічних атаках, шизофренії, депресії, посттравматичному синдромі.

Четверта причина пов'язана з проблемами зі здоров'ям (пошкодження мозку, епілесія, розумова відсталість або синдром Туретта). Підлітки, котрі страждають на синдром дефіциту уваги з гіперактивністю стикаються з низкою соціальних та емоційних труднощів, тому можуть здаватися злими та агресивними. На рівень агресії впливає і оточення людини. Підлітки прагнуть прийняття в колі однолітків. Якщо цього не відбувається, вони переживають

емоційні страждання та гнів. Деякі діти страждають від низької самооцінки, яку намагаються компенсувати за допомогою агресивної поведінки. Найчастіше це відбувається, коли тінейджер перебуває в колі однолітків.

Агресивні дії дуже різноманітні за формою і за ступенем заподіяної шкоди. Емпіричним методом, а саме опитуванням, виявлено особливості прояву агресивної поведінки в підлітковому віці. Для цього групою студентів-соціологів у загальноосвітній школі було сформовано вибірку серед підлітків. В дослідженні взяли участь 50 школярів у віці від 13 до 16 років (25 дівчат та 25 хлопчиків). Результати цього опитування представлені у табл. 1.

Таблиця 1. Аналіз класифікацій агресивної поведінки сучасних підлітків

Форми агресивної поведінки	Середні показники (у %)	
	Хлопці	Дівчата
Фізична агресія	67,5%	65%
Вербальна агресія	70%	69%
Непряма агресія	67%	64%
Негативізм	66,5%	62,7%
Роздратованість	55%	54%
Підозрілість	45%	47%
Образа	49%	51%

Таким чином виявлено, що у підлітковому віці найбільш вираженим стає вербальна, фізична та непряма агресія. Непряма агресія – дії, які завуальовано направлені як на іншу особу (плітки, неприємні жарти), так і ні на кого не направлені вибухи люті (крик, тупання ногами та ін.). Підлітки проявляють агресію через застосування фізичної сили до іншої людини. Високий показник вербальній агресії свідчить про намагання виразити негативні почуття через словесні відповіді, образи. Необхідно зазначити, що такі показники агресивності, як негативізм, підозрілість та образа менш виражені. Також, рівень підозрілості та образа у дівчат вищий, ніж у хлопців.

Агресивна поведінка сучасних підлітків потребує корекції. З метою підвищення ефективності профілактичної роботи, слід використовувати різні методи впливу, посилювати роботу з психологами, соціальними педагогами, батьками з метою їх включення в соціальне життя.